

ORTADOğU GÜNDEMİ

15-21 Haziran 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye:

ABD'nin Birleşmiş Milletler (BM) Daimî Temsilcisi Kelly Craft'ın BM Güvenlik Konseyi'ndeki konuşmasında, Suriye yönetimine yaptırım kararları aldığını açıklamasının ardından Dışişleri Bakanı Mike Pompeo aracılığıyla duyurulan yaptırımlar, 17 Haziran itibariyle yürürlüğe girdi. Açıklamasında, "Trump yönetimi yarın Esad rejiminin askeri zafer elde etmesini önleme ve rejimi ve müttfiklerini BM denetimindeki siyasi sürece döndürme konusunda kararlı adımlar atacak" ifadelerini kullanan Craft, yaptırım kararının ABD Başkanı Donald Trump'ın Aralık 2019'da imzaladığı 'Sezar Suriye Sivil Koruma Yasası' kapsamında uygulanacağını bildirdi. İsmi, 2011-2013 yılları arasında Beşar Esad rejiminin halka yaptığı işkenceleri belgeleyen 55 bin civarında fotoğrafı dünya basınına sızdıran "Caesar" kod adlı eski bir Suriye askeri polisinden alan yasaya göre uygulanacak yaptırımlar Esad ve eşi ile birlikte 39 kişi ve şirketi kapsamaktadır.¹

Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen, 3'üncü tur görüşmeler için anayasa komitesini toplamaya hazır olduğunu belirterek, "Ağustos sonuna doğru Cenevre'de bir oturumun mümkün olabileceğinden umutluyum" dedi. Ancak Pedersen, Suriye halkının karşı karşıya olduğu gerçeklerin yalnızca anayasayı tartışarak ele alınamayacağı konusunda da uyarıda bulundu.² Şu anda Suriye nüfusunun yüzde 80' i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.

ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi Büyükelçi James Jeffrey, Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Beşar Esad rejimi ile ilişkilerini normalleştirme çabalarına devam etmesi durumunda ABD kongresinde yeni kabul edilen "Sezar Yasası" kapsamında yaptırımlara maruz kalabileceği uyarısında bulundu.³

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Suriye meselesiyle ilgili Astana formatında Tahran'da üçlü liderler zirvesi yapılması konusunda anlaştıklarını aktardı. Lavrov, henüz bu konuda yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını nedeniyle herhangi bir tarih belirlenmediğinin altını çizdi ve yüz yüze yapılacak liderler zirvesine kadar video konferans yöntemiyle zirve yapılmasını desteklediklerini belirtti. Lavrov, Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen'in anayasa hazırlık komitesini toplamasından önce bu zirvenin yapılabileceğini ifade etti.⁴

Almanya ve Belçika, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne (BMGK), Suriye'nin Türkiye ile olan sınır geçişini bir yıl uzatma ve Irak ile olan sınır geçiş noktasını yeniden açma tasarısını sundu. Batılı diplomatlar Irak'taki geçişin kapatılmasının Suriye'nin kuzeydoğusuna yapılacak tıbbi yardımları %40 oranında kestiğini dile getiriyorlar.⁵

• Suriye Rejimi:

Beşar Esad'ın sürgünde yaşayan amcası Rifat Esad, Fransız mahkemesi tarafından kara para aklama ve Suriye kamu fonlarını kötüye kullanma suçundan dört yıl hapis cezasına çarptırıldı. Mahkeme ayrıca Rifat Esad'ın doksan milyon euro değerindeki mal varlığına el konulmasını talep etti. "Hama Kasabı" olarak da bilinen Rifat Esad 1984 abisine karşı yapmış olduğu başarısız darbe girişiminden beri Fransa ve İngiltere'de yaşamaktadır.⁶

Suriye'de Beşar Esad rejimi, ABD'nin rejimi hedef alan yaptırımlarının yürürlüğe girmesinden hemen önce para birimini yüzde 44 devalüe etti. Rejimin Merkez Bankası, Suriye lirasında devalüasyona gidildiğini, karaborsadaki baskıyı hafifletmek ve işlemlerde resmi kanalların kullanımını teşvik etmek için resmi dolar kurunu 704'ten 1256 Suriye lirasına yükselttiğini duyurdu.⁷

İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Seyid Abbas Musevi, "Sezar Yasası" yaptırımlarının uluslararası hukuka ve insan haklarına aykırı olduğunu söyledi. Musevi bu yaptırımlara rağmen Suriye rejimini destekleyeceklerini ve ekonomik ilişkilerini daha da geliştireceklerini aktardı.⁸

• Fırat'ın Doğusu:

Suriye Kürt Ulusal Konseyi ve aralarında PYD'nin de bulunduğu 25 siyasi partinin bir araya getirilmesi ile oluşturulan çatı örgüt Kürt Ulusal Birliği Partileri (PYNK) arasında yürütülen birleşme görüşmeleri sonrasında görüşmelerin ilk aşamasının tamamlandığı ve ikinci aşamaya geçileceği ifade edilmişti. ABD'nin Uluslararası Koalisyon Danışmanı William Roebuck ve SDG'nin sözde genel komutanı Mazlum Kobani'nin katılımıyla düzenlenen bir basın toplantısı ile anlaşmaya varıldığı Kamışlı'da duyuruldu. Tarafların yaptığı ortak açıklamada, "2014 Duhok Anlaşması'nın (ortak yönetim, güvenlik ve savunma) maddelerin her iki heyetin arasında gerçekleşen görüşmelerin temeli olarak kabul edildiği duyuruldu.⁹

• İdlib:

ABD, İdlib'de El-Nusra cephesine bağlı iki yüksek rütbeli komutanın araçlarında hedef alındığı saldırıda kinetik başlık taşıyan "Hellfire AGM-114R9X" silahını kullandı. Silahın patlamaya yol açmadan etkili olduğu aktarıldı. Saldırıda iki rütbeli komutan da öldürüldü.¹⁰

• Fırat Kalkanı/ Afrin Bölgesi:

Suriye'de Tel Rifat ilçesinde işgalini sürdüren terör örgütü YPG/PKK'nın, Afrin'deki Suriye Milli Ordusu askerlerinin mevzilerine yönelik sızma girişimi sonucu 8 SMO askeri şehit oldu.¹¹

Araç yakma ve 11 bombalı eylem gerçekleştiren YPG/PKK terör örgütü mensubu 7 zanlı, Suriye'nin Afrin bölgesinde yapılan operasyonda yakalandı. Hatay Valiliğinden yapılan yazılı açıklamada, Afrin koordinatör Emniyet Müdürlüğünce Zeytin Dalı Harekâtı bölgesinde gerçekleştirilen istihbarat çalışmaları sonucunda 2 hücre evine operasyon düzenlendiği belirtil-di.¹²

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, beraberindeki heyetle Bağdat'ı ziyaret ederek Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Başbakan Mustafa el-Kazimi ve Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed el-Halbusi ve bazı siyasi parti liderleriyle temaslarda bulundu.¹³ Irak Başbakanlık Medya Ofisi'nden yapılan açıklamada, heyetler arası görüşmelerde IKBY ile Irak hükümeti arasındaki meselelerin ele alındığı belirtilirken, taraflar arasındaki sorunların anayasal bir çerçevede çözülmesi gerekliliğinin vurgulandığı öğrenildi. Erbil-Bağdat ilişkilerinin yanı sıra Irak'ın içinde bulunduğu krizin de masaya yatırıldığı temaslarda taraflar arasındaki yardımlaşmanın ve koordinasyonun önemine değinildiği kaydedildi.

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin'in ABD'li mevkidaşı Mike Pompeo ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiği açıklandı.¹⁴ Irak Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada, görüşmede taraflar arasındaki petrol ve altyapı başta olmak üzere her alanda ilişkilerin geliştirilmesine yönelik mutabık kalındığı belirtilirken, Başbakan Kazimi'nin Washington'ı bizzat ziyaret etmeyi arzu ettiğ-i bildirildi. ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada ise Pompeo'nun ABD'nin stratejik diyalog görüşmelerinin ilk sonuçlarından memnun olduğu ve bu görüşmelerin devam ettirilmesi gerekliliğini vurguladığı öğrenildi. Açıklamada ayrıca yeni görevi dolayısıyla Pompeo'nun mevkidaşı Fuad Hüseyin'i ve yeni hükümet kabinesinin tamamlanması nedeniyle Başbakan Kazimi'yi tebrik ettiğ-i kaydedildi.

Irak Parlamentosu'nda iki milletvekilinin koronavirüs testinin pozitif çıktığı, ancak virüse yakalanan Milletvekili Mahasin Sadun'un Musul'da karantinaya alındığı hastaneden kaçması nedeniyle Irak Sağlık Bakanlığı'nın milletvekili hakkında suç duyurusunda bulunduğ-u öğrenildi.¹⁵ Öte yandan, Irak Ulaştırma Bakanı Nasır Bender'in ve ailesinin koronavirüs testinin pozitif çıktığı iddia edildi.¹⁶

• Güvenlik:

Bağdat Havalimanı'na kimliği belirsiz gruplarca üç Katyuşa füzesiyle roket saldırısı düzenlendi. Saldırıda can ve mal kaybı yaşanmadığı belirtildi.¹⁷

Irak Medya Güvenlik Ağı'ndan yapılan açıklamada, hükümet binalarının ve yabancı misyonların bulunduğu Yeşil Bölge'ye gece saatlerinde roket saldırısı düzenlendiği bildirildi.¹⁸ Dört Katyüsa füzesinin kullanıldığı saldırıda can ve mal kaybı olmadığı kaydedilirken, Bağdat'ta kimliği belirsiz gruplarca son on gün içerisinde beşinci kez roket saldırısı düzenlenmesi dikkat çekti. Saldırıya yönelik sosyal medya hesabında yazılı açıklamada bulunan Başbakan Kazimi ise, Bağdat'ta atılan füzelerin ülkenin emniyetine ve geleceğine atıldığını belirterek kimsenin Irak'ın istikrarını bozmasına izin vermeyeceklerini vurguladı.¹⁹

İŞİD'in Selahaddin vilayetinde gerçekleştirdiği silahlı saldırıda Haşdi Şaabi güçlerine mensup iki kişinin hayatını kaybettiği duyuruldu.²⁰ Öte yandan, ABD öncülüğündeki İŞİD'e karşı uluslararası koalisyonun Kerkük'te düzenlediği hava operasyonunda örgüte ait üç sığınağın imha edildiği açıklandı.²¹

Türkiye'nin Kuzey Irak'taki PKK hedeflerine yönelik gerçekleştirdiği Pençe-Kartal ve Pençe-Kaplan Harekatları nedeniyle Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız Irak Dışişleri Bakanlığı'na davet edildi.²² Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, "PKK terör örgütünün ülkedeki varlığını sona erdirmeye yönelik somut hiçbir adım atmamasının Türkiye'de üzüntüyle karşılandığını söyledim. Iraklı muhabıma ayrıca Türkiye'nin bu durum karşısında uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkı çerçevesinde gerekli adımları atmak durumunda kaldığını da vurguladım" dedi.²³ Öte yandan, Irak Dışişleri Bakanlığı'nın, İran'ın Bağdat Büyükelçisi İrc Mescidi'yi Dışişleri Bakanlığı'na çağırarak İran'ın Irak sınırındaki Hacı Umran dağlarına düzenlediği operasyona yönelik büyükelçiye protesto notası verdiği öğrenildi.²⁴

• Sosyal Hayat:

Irak Sağlık Bakanlığı'ndan açıklanan son verilerin ışığında Irak'ta güncel koronavirüs vaka sayısının 30 bin 868'e yükseldiği, virüs nedeniyle hayatını kaybeden insan sayısının ise 1100'e ulaştığı kaydedildi.²⁵ Irak'ta salgının başlangıcından bu yana koronavirüsü yenerek sağlığına kavuşan insan sayısının 13 bin 935'e yükseldiği belirtilirken, koronavirüs ölü ve vaka sayısındaki artış nedeniyle Kerbela, Divaniye ve Dikar vilayetleri genelinde virüsle mücadele kapsamında sokağa çıkma yasağı ilan edildiği açıklandı.

Irak Sivil Havacılık Kurumu, koronavirüs ile mücadele kapsamında 17 Mart'tan beri ülke genelinde uygulanan sivil uçuş yasağının 1 Temmuz'a kadar devam etmesine karar verdiğini açıkladı.²⁶ Yasakların tüm iç ve dış hat uçuşlarını kapsamaya devam edeceği belirtilirken, askeri, tıbbi ve kargo amaçlı yapılan uçuşların yasaktan muaf tutulacağı kaydedildi.

Bir dönem Irak Milli Takımı'nın kaptanlığını üstlenmiş Irak futbolunun efsanesi olarak değerlendirilen Ahmed Radi'nin koronavirüse yenilerek hayatını kaybettiği öğrenildi.²⁷ Irak'ın Dünya Kupalarındaki tek golünü kaydeden ve 1988'de Asya Kıtasının en iyi oyuncusu seçilen

56 yaşındaki Ahmed Radi'nin vefat haberi özellikle sosyal medyada gündeme otururken, Cumhurbaşkanı Berham Salih de sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımda Radi'nin ailesine ve sevdiklerine başsağlığı dileğinde bulundu.²⁸

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset:

Irak Türkmen Cephesi Başkanı (ITC) ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde terör örgütü PKK'ya yönelik düzenlemiş operasyonların ardından PKK militanlarının ITC'nin büro ve teşkilatlarına tehditlerde bulunduğunu belirtti.²⁹ Salihi ayrıca resmi sosyal medya hesabından da bir açıklama yayınlarak Türkmen siyasi parti ve kurumlarının Irak hükümeti tarafından resmi olarak tanındığını ve Irak devletinin koruması kapsamında olduğunu bildirdi. PKK'nın Türkmen parti ve kurum ofislerine saldırması söz konusu olursa bunun vahim sonuçlarının olacağını vurgulayan Salihi, 'Türkmen' kimliğinin tüm Türkmen siyasi partilerini birleştiren bir ortak kimlik olduğunu belirtti.³⁰

Terör örgütü PKK'nın Türkmen siyasi partilerini tehdit etmesinin ardından, PKK militanlarının Kerkük'ün bazı köprülerine örgütün flamalarını astığı bildirildi. Ayrıca PKK militanlarının yine Kerkük'te yer alan 'Türkmen Şehitler Mezarlığı'na saldırarak mezarlığın tabelasına zarar verdiği belirtildi. ITC Sözcüsü Muhammed Saman, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Irak'ın kuzeyindeki teröristlere ait hedeflere yönelik düzenlediği Pençe-Kartal Operasyonu'ndan sonra PKK'nın Kerkük'te varlık göstermek istediğini belirterek, Türkmen parti binalarının terör örgütünün hedefi olabileceğinden endişe duyduklarını aktardı.³¹

Irak Türkmen Milliyetçi Hareketi, Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı'ndan Kerkük'teki terör örgütü PKK varlığına son verilmesinin talep edildiği yazılı bir açıklama yayınladı. Açıklamada, devletin vatandaşlarını her türlü terör örgütüne karşı korumakla yükümlü olduğu anayasa maddelerinin altı çizilirken, Irak hükümetinin teröristleri Kerkük'te barındırmamakla yükümlü olduğu hatırlatıldı. Açıklamada ayrıca, PKK militanlarının Kerkük'te yarattığı tehditlerin geçmişte olduğu gibi bugün de hissedildiği, Kerkük halkının din ve etnik ayrım gözetmeksizin terör örgütü PKK'nın Kerkük'te barınmasına karşı olduğu vurgulandı.³²

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Parlamentosu Sekreteri ve Türkmen Reform Partisi Milletvekili Muna Kahveci, resmi Facebook hesabından Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği operasyona dair açıklamalarda bulundu.³³ Kahveci, Türkiye'nin gerçekleştirdiği operasyonlarda Duhok vilayetinde sivillerin hayatını kaybettiğini iddia etti. İddiasına dair herhangi bir somut veri belirtmeyen Kahveci, Türkiye'nin PKK militanlarına yönelik düzenlediği operasyonların bölgede barış ve istikrarı desteklemediğini öne sürdü.

Kerkük Arap Meclisi, Türkmenlerin ortak yönetim anlayışından hareketle valilik makamının Türkmenler tarafından yönetilmesi talebine cevaben bir açıklama yaptı. Kerkük Arap Meclisi sözcüsü Hatem el-Tayi yaptığı açıklamada, "Türkmen kardeşlerimizin Kerkük valisinin Türkmen olması isteğine saygı duyuyoruz. Ancak gelecek yerel seçimlere kadar mevcut durumun devam etmesini uygun buluyoruz" ifadelerini kullandı. Tayi konuşmasının devamında Kerkük yerel yönetiminin güvenlik, sağlık ve kalkınma alanlarında önemli kazanımlar gerçekleştirdiğini belirterek vilayetin yönetiminde de denge sağlandığını ifade etti. Tayi, 2017 yılında uygulanan Kanun Uygulama Operasyonu ile elde edilen kazanımları korumak için mevcut durumun devam etmesinin en iyi seçenek olduğunu söyledi.³⁴

Kerkük Vali vekili Rakan Said el-Cuburi, peşmergenin yıkmış olduğu 80 köye elektrik ve su hizmetlerinin Kerkük yerel yönetimi tarafından ulaştırıldığını ve bu bölgelere halkın geri dönmelerinin sağlandığını açıkladı. Cuburi ayrıca, yeni Kerkük Havalimanı'nın yüzde 99'unun tamamlandığını, virüs salgını sonrası merkezi hükümetin onay vermesi ile hizmete açılacağını ifade etti.³⁵

Irak parlamentosu Güvenlik ve Savunma Komisyonu üyesi Hergi Nasır, Kerkük'te yürütülen Araplaştırma politikasını durdurmak için komisyonun çaba gösterdiğini söyledi. Hergi açıklamasının devamında Kerkük'ün statüsünün henüz netlik kazanmadığını, Kerkük meselesini siyasi değil idari bir mesele olduğunu ifade etti. Hergi ayrıca, Kerkük'teki arazilerle ilgili vali kararlarının Saad Harbiye tarafından durdurulacağı belirtti.³⁶

• Güvenlik:

Irak merkezi hükümeti tarafından Irak'ın kuzeyindeki terör örgütü IŞİD varlığına yönelik düzenlenen 'Irak Kahramanları Operasyonu'nun üçüncü aşamasına geçildiği açıklandı.³⁷ Silahlı Güçler Komutanlığı Sözcüsü Yahya Resul, Selahattin vilayeti sınırındaki bazı bölgelerde istikrar ve güvenliğin sağlanarak bölgeyi³⁸ IŞİD kalıntılarında arındırma çalışması yapılacak" dedi. Ayrıca operasyonun birinci ve ikinci safhasında olduğu gibi üçüncü safhasında da ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı uluslararası koalisyonun operasyona hava desteği sağladığı bildirildi.

Kerkük Polis Müdür Ali Kemal, Kerkük kent merkezinde düzenlenen terör operasyonunda IŞİD mensubu 6 kişinin yakalandığını belirtti.³⁹ Semt sakinlerinden gelen bir ihbarın değerlendirilmesinin ardından belirlenen adrese baskın yapıldığını vurgulayan Kemal, teröristlerin kent merkezine nasıl sızdıklarının soruşturulduğunu bildirdi.

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Irak Sağlık Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Kerkük'te 49 kişinin daha koronavirüse yakalandığı belirtildi. Sağlık Bakanlığı ayrıca Kerkük'teki toplam vaka sayısının 710'a yükseldiğini, toplam iyileşen sayısının ise 194'e çıktığını bildirdi.⁴⁰

Kerkük Valiliğinden yapılan yazılı açıklamada, Kerkük Polis Müdürü Ali Kemal'in koronavirüse yakalandığı duyuruldu.⁴¹ Irak Sağlık Bakanlığı, Irak'ta diğer bazı ordu ve polis gücü mensuplarında da koronavirüs tespit edildiği vurgulanırken, Ali Kemal'in sağlık durumun iyi olduğu belirtildi.

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), korsan maç yayını yapan "beoutQ" platformunun arkasında olan Suudi Arabistan'ın uluslararası hukuku ihlal ettiğini bildirdi.⁴² Katar'ın talebi üzerine incelenen durumda, DTÖ Katar'ı haklı buldu. Konuya ilişkin olarak Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman, Katar'ın sahip olduğu yayıncı kuruluşun (beIN Sports) korsan yayınlar nedeniyle uğradığı 500 milyon poundluk zararı karşılayacağını açıklamıştı. DTÖ tarafından hazırlanan rapor, Katar tarafından ise memnuniyetle karşılandı.

Suudi Arabistan, Kovid-19 salgının özel sektör faaliyetleri üzerindeki ekonomik etkilerini azaltmak ve bu kapsamda geliştirilen endüstriyel projeleri desteklemek adına yaklaşık 1 milyar dolarlık girişimler başlattı.⁴³ Suudi Arabistan'ın milli petrol şirketi Saudi Aramco ise ülkenin Kamu Yatırım Fonu'yla yaptığı anlaşma neticesinde Suudi Arabistan Temel Endüstriler Kurumu SABIC hisselerinin yüzde 70'inin alındığını duyurdu.⁴⁴ Bahsi geçen iki şirket arasındaki anlaşma Mart 2019'da sağlanmıştı.

Salgın nedeniyle Suudi Arabistan'ın en önemli kazanç kolu olan Hac ibadeti baltalanmış durumdaydı. Hem Suudi Arabistan'da hem de hacı adaylarına sahip ülkelerde haccın iptali gündeme geldi.⁴⁵ Haccın bu yıl yapıp yapılmayacağına ilişkin Riyad yönetiminden henüz resmi bir açıklama yapılmazken; çok sayıda hacı sayısına sahip Endonezya, Malezya, Senegal ve Singapur tarafından vatandaşların Kovid-19 nedeniyle hacca gitmesi yasaklandı. Suudi Arabistan, her sene inanç turizminden yani hac ve umreden yaklaşık 12 milyar dolar kazanmaktadır.

Son olarak, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından, Yemen'deki savaşta çocuk ölümlerinden sorumlu tutulan Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon güçleri "utanç listesinden" çıkarıldı.⁴⁶ Suudi Arabistan, BM Genel Sekreteri Antonio Guterres 2017 yılında BM Güvenlik Kurulu'na bir rapor sunmuş ve bu raporda Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Yemen'de 2016 yılında 683 çocuğun ölümüne ve sakat kalmasına yol açtığı yer almıştı.

• Birleşik Arap Emirlikleri:

İsrail medyası tarafından Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed bin Zayid el-Nahyan'ın, İsrail ile 25 yıldır birlikte çalıştığı iddia edildi.⁴⁷ Özellikle son dönemlerde BAE-İsrail yaklaşması

dikkat çekmektedir. Aralarında diplomatik bağlar bulunmayan söz konusu iki ülke, son olarak geçtiğimiz hafta BAE'nin İsrail zerinden Filistin'e yardım göndermek istemesi ile gündeme gelmişti. Tüm bu gelişmelere rağmen İsrail ile yakınlaşmasına yönelik tepkileri hafifletmek isteyen Muhammed bin Zayid, İsrail'in yasa dışı Filistin topraklarının ilhakını kabul etmediklerini belirtti.

Son olarak, ABD'nin Suriye zel Temsilcisi Büyükelçi James Jeffrey, BAE'nin, Beşar Esed rejimi ile ilişkilerini normalleştirmeye ilişkin çabalarına devam etmesi halinde ABD kongresinde yeni kabul edilen "Sezar Yasası" kapsamında yaptırımlara maruz kalabileceği uyarısında bulundu.⁴⁸

• Katar:

Katar'da 2022 FIFA Dünya Kupası maçlarının oynanacağı stadyumlardan biri olan Education City'nin tamamlandığı açıklandı.⁴⁹ Söz konusu stadyum, Uluslararası Halife (2017) ve El-Vekra'dan (2019) sonra hazırlıkları tamamlanan üçüncü stadyum oldu. Konuyla ilgili olarak belN Sports kanalında yayımlanan programa Katar Emiri şeyh Temim bin Hamid el-Sani görüntülü mesajla katıldı. Katar Emiri 2022 FIFA Dünya Kupası için Katar'a gelecek ziyaretçileri sabırsızlıkla beklediklerini dile getirdi.⁵⁰

Hafta içinde İngiliz The Telegraph gazetesi, Katar Hayır Kurumu'nun (Qatar Charity) terör rgt olarak nitelendirilmesi ve kurumla irtibatlı olan bir İngiliz derneğinin bağımsızlığının sorgulandığına ilişkin yayımlanan makaleleri nedeniyle özür diledi. Bahsi geçen gazetenin bu makalelerinin 17 Ağustos ve 19 Ekim 2019 tarihlerinde yayımlandığı ve makalelerden birinde "Katar Hayır Kurumu'nun (Qatar Charity) bağlantıları korku uyandırıyor", diğerinde ise "Hapishane saldırısında öldürülen kadın, İngiliz hayır kurumu başkanı adına çalışıyordu" başlığının yer aldığı ifade edildi.⁵¹

Son olarak, Afganistan Hkmeti ve Taliban, 19 yılın ardından ilk kez barış için Katar'ın başkenti Doha'da görüşmeyi kabul etti; ancak görüşmeye ilişkin net bir tarih verilmedi.⁵² 9 şubat tarihinde ise ABD ile Taliban arasında yine Katar'da bir barış anlaşması imzalanmıştı.

• Kuveyt:

Toplam koronavirüsü vaka sayısının 38,074'e yükseldiği, l sayısının ise 308 olduğu belirtildi.⁵³ Koronavirüsten iyileşen hasta sayısının toplam 31,240'a yükseldiği açıklandı.⁵⁴ Hükümet tarafından Kovid-19'a karşı alınan tedbirlerin gevşetileceği ancak virüsün yayılma durumuna bakarak bu süreci uzun tutacakları açıklandı. Sokağa ıkma kısıtlamasıyla ilgili saat aralığının değiştiği, 19.00-05.00 saatleri arasında sokağa çıkma yasağı uygulanacağı belirtildi. Bazı vilayetlerdeki karantinalar kaldırıldı. Sağlık sorunu olanlar için kısıtlı uçuş seferleri yapılacağı belirtildi. Seyahat etmek isteyenlerin önceden izin almak için başvuru yapması gerektiği de yeni düzenlemeler arasındadır.⁵⁵

Kuveyt Hükümeti, Türkiye ve İnan tarafından Kuzey Irak'ta gerçekleştirilen askeri operasyonları kınadığını açıkladı. Dışışleri Bakanlığı'nın gerçekleştirildiği basın toplantısında bu operasyonların Irak'ın egemenliğine ve uluslararası hukuka aykırı olduğu iddia edildi. Irak'a desteğini belirten Kuveyt, bölgede barışın ve istikrarın sağlanması gerektiğini belirtti.⁵⁶ Kuveyt Büyükelçisi Ghassan Al-Zawawi, Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile ikili bir görüşme gerçekleştirdi. Koronavirüsten ve bölgesel gelişmelerden bahsedildiği açıklandı.⁵⁷

Protokol ve siyasi konumu gereği Tunus Meclis Başkanı Raşid Gannuşi'nin Kuveyt'e davet edilmesi üzerine Kuveytlielerin kızgınlık gösterdiği belirtildi. Sebebinin ise Gannuşi'nin 1990 yılında Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgalini desteklemesi olduğu açıklandı. Kuveyt Hükümeti ise bu davetin protokol gereği olduğu ve gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin belli olmadığı, Gannuşi'nin işgal yıllarındaki tavrının unutulmadığını söyledi.⁵⁸

Geçen hafta bölgede batan İnan gemisi için Kuveyt'in kara sularında İnan arama kurtarma gemisi tarafından arama gerçekleştirildi. Kuveyt, kendi gözetimleri ve izinleri altında bunun gerçekleştirildiğini, uluslararası hukuka ve insani değerlere göre hareket edildiğini belirtti.⁵⁹

Emlak ofislerinde çalışan %33 oranında olan yabancı işçilerin sözleşmelerinin Eylül ayında feshedileceği açıklandı. Yabancı işçilerin işe alımının üç aşamalı bir plan çerçevesinde azaltılacağı ve kendi vatandaşlarına eğitim vermeye başlayacakları belirtildi. Kuveyt'in toplam nüfusu 4.8 milyon iken yabancıların sayısı 3.8 milyondur. Kuveytlileştirme sürecinin bu bağlamda tedbirli olacağı söylenebilir.⁶⁰

• Umman:

Toplam koronavirüs sayısının 28,566'ya yükseldiği açıklandı. Ölü sayısının 128, iyileşenlerin sayısının ise 14,780 olduğu belirtildi.⁶¹

Umman Hükümeti yabancı işçilerin iş ya da iş verenlerini değiştirebileceklerine dair bir düzenleme getirdi. 2021 yılından itibaren geçerli olacak bu yasanın kontrat bitiminde yabancı işçilere sunulacak bir hak olduğu belirtildi.⁶² Mayıs ayında İşgücü Bakanlığına yapılan çalışma ve ikametgâh izni yenileme başvurularının ise 40.000'in üzerinde olduğu açıklandı.⁶³

7 yıl önce Umman tarafından duyurulan Ortadoğu'daki en büyük petrol rafinerisi tesisini inşa çalışmalarının devam ettiği ve sona yaklaştığı açıklandı.⁶⁴

• Bahreyn:

Ülkenin BM nezdindeki daimi temsilci yardımcısı Hussein Makhlouq BM İnsan Hakları Konseyi'nin 43. oturumu esnasında düzenlenen Filistin ve diğer işgal altındaki Arap toprakları

üzerine yapılan İnsan Hakları Konseyi Genel Müzakere toplantısında Bahreyn'in İsrail'in Filistin topraklarını işgali karşısında Filistinlilerin yanında olduğunu yineleyerek, BM Yüksek Komiserliğinin işgal altında bulunan Filistin toprakları üzerindeki İsrail yerleşkelerinde faaliyet gösteren şirketlerin isimlerinin bir veri tabanında bir araya getirilmesine yönelik girişimleri desteklediğini ifade etti.⁶⁵ Bahreyn Dış işleri bakanı Dr. Abdullatif Ez-Zayani de BM Ortadoğu Barış Süreci Özel Koordinatörü Nikolay Mladenov ile yaptığı telefon görüşmesinde İsrail'in bu işgalinin uluslararası çözüm sürecini baltaladığını vurguladı.⁶⁶ Öte yandan Dışişleri, Bakanlığı'ndan yapılan bir açıklamada İran destekli Husi milisler tarafından Suudi Arabistan sınırında gerçekleştirilen insansız hava aracı saldırıları kınandı ve Suudi Arabistan'a olan destek yinelendi.⁶⁷ Dışişleri tarafından yapılan bir diğer açıklamada ise Türkiye'nin Kuzey Irak'ta terörist kamplarına yönelik gerçekleştirdiği askeri operasyonlar kınanarak, bu operasyonların Irak'ın egemenliğine karşı bir saldırı ve Irak'ın içişlerine yapılan kabul edilemez bir müdahale olduğu belirtildi.⁶⁸

Ülkede koronavirüs vakalarında artış devam etmektedir. Son verilere göre hasta sayısı 21.331, ölenlerin sayısı 61, iyileşenlerin sayısı ise 15.790'ı buldu.⁶⁹ Hastalığın seyrine Bahreyn'in önde gelen gökbilimcilerinden Dr.Waheeb Al Nasser'in yaptığı bir hesaplamada hastalığın bitebileceği zaman olarak aralık ayı işaret edildi.⁷⁰ Diğer taraftan Gulf Daily News tarafından yapılan bir haberde Bahreyn'de yabancıların işletmelere %100 sahip olmasına müsaade eden yasanın kabul edilmesinden sonra ülkedeki yatırımların artış gösterdiği belirtildi.⁷¹

• Yemen:

Ülkede taraflar arasındaki mücadele Sokotra üzerinde yoğunlaşmış gözükmektedir. Suudi Arabistan liderliğindeki koalisyon güçlerinin Sokotra'daki kimi güvenlik kontrol noktalarından çekilmesi, Merkezi hükümet yetkilileri tarafından kınanırken, bu durumun BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK) güçlerinin bölgeyi yeniden ele geçirmesine fırsat verdiği konusunda uyarılarda bulunuldu.⁷² Bunun üzerine GGK güçlerinin Sokotra'daki devlet kurumlarına yönelik bir darbe gerçekleştirdiği yine merkezi hükümet yetkilileri tarafından duyuruldu.⁷³ GGK güçlerinin hafta başında da Aden'de bulunan Merkez Bankası'na aktarılmak üzere bir konvoy tarafından taşınan 64 milyar riyal (yaklaşık 256 milyon dolar) tutarında parayı konvoya saldırı düzenleyerek ele geçirdi.⁷⁴

Diğer taraftan Husi milisler ile Suudilerin öncülük ettiği Arap koalisyonu güçleri arasındaki mücadele de devam etmektedir. Bu çerçevede koalisyon güçleri tarafından Marib kentinde Husi milislere ait olan silah depoları ve askeri araçlara yönelik bir saldırı gerçekleştirildi.⁷⁵ Yine koalisyon güçleri tarafından Saada iline yönelik gerçekleştirilen hava saldırısı BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi tarafından yapılan bir açıklamada korkunç ve haksız olarak

nitelendirildi. Saldırıda ilk bilgilere göre 4'ü çocuk en az 12 kişinin hayatını kaybettiği belirtildi.⁷⁶ Buna ek olarak Guterres, Husilere bir çağrıda bulunarak gazetecilere karşı idam cezası uygulamasından vazgeçilmesini istedi.⁷⁷ Yemen'de koronavirüs nedeniyle 922 toplam hasta, 254 hayatını kaybeden, 328 ise iyileşen kişi bulunmaktadır.⁷⁸

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Fas:

Fas'ta koronavirüs pandemisi etkisini sürdürmeye devam etmektedir. Yaklaşık olarak 9000 vakaya tanık olan ülkede 8000 kişi iyileşmiş, 213 kişi ise hayatını kaybetmiştir. Bununla birlikte 1000'e yakın hasta tedavi almaktadır. 24 Haziran'dan itibaren yurt içi uçuşları başta olmak üzere birtakım kısıtlamalara son vereceğini açıklayan Fas, ülke genelindeki olağanüstü hâl uygulamalarını Eylül ayına kadar uygulayacağını duyurmuştur.⁷⁹ Fas Kralı VI. Muhammed geçtiğimiz hafta kalbindeki ritim bozukluğundan kaynaklı olarak bir ameliyat geçirmiştir. Bunun üzerine çeşitli ülkelerden geçmiş olsun dilekleri iletilmiştir. Özellikle son zamanlarda artan gerilimin seviyesini düşürmek adına Cezayir Cumhurbaşkanı'nın mesajına "değerli kardeşim" ifadesiyle başlaması dikkat çekici bir gelişme olarak göze çarpmıştır.⁸⁰ Suudi Arabistan Kralı ile Veliht Prens Muhammed bin Selman başta olmak üzere körfez ülkelerinden de olumlu mesajlar gönderilmiş, Birleşik Arap Emirlikleri Veliht Prensi'nin de telefonla arayarak sunduğu iyi dilekler dikkat çekmiştir.⁸¹ Fas, 15 kardeş Afrika ülkesine, koronavirüs salgınıyla mücadele çabalarında destek olmak amacıyla tıbbi ekipman ve ilaçlarla destek vermeyi amaçlamaktadır. Hükümet Başkanı el-Osmani, bu yaklaşımın, pandemi ile mücadele etmek için Afrika-Afrika iş birliğine yönelik operasyonel bir çerçeve başlatma yönündeki Kraliyet girişiminin bir parçası olduğunu açıklamıştır.⁸² Dünya Bankası salı günü, koronavirüs pandemisi yönetmesine yardımcı olması için Fas'a 48 milyon dolarlık bir krediyi onaylamıştır. Yapılan açıklamaya kredinin krallığa verilmesinin nedeni olarak sıkı sokağa çıkma yasakları önlemlerinden kaynaklandığı bildirilmiştir. Tahsis edilen bu kredi; ilaç, ekipman ve tıbbi malzeme tedarikini finanse etmektedir.⁸³

• Cezayir:

Cezayir'de koronavirüs pandemisi günlük görülen 100 vaka seviyelerinde seyretmektedir. Bugüne kadar yaklaşık olarak toplam 11.000 vaka görülürken 8500 kişi yeniden sağlığına kavuşmuş ve ne yazık ki 845 kişi hayatını kaybetmiştir. Aktif olarak ise yaklaşık 2000 vaka bulunmaktadır.⁸⁴ Pandeminin devam etmesine rağmen kademeli olarak kaldırılan yasaklarla birlikte Hirak Protestoları bazı bölgelerde yeniden başlamıştır. Cuma günü gerçekleşen gösterilerde protestocular hükümetin istifa etmeleri çağrısında bulunmuştur. Bununla beraber polislerle zaman zaman yaşanan çatışmalara ek olarak çok sayıda gösterici ise gözaltına alınmıştır. 22 Şubat 2019'da başlayan gösteriler hala devam etmekte ve liderini

bulamamaktadır.⁸⁵ Geçtiğimiz haftanın en önemli gelişmesi ise Cezayir Cumhurbaşkanı Tebbun'un, Libya Başbakanı Serrac başkanlığındaki heyetle Libya'da barışın sağlanmasına yönelik uluslararası çabalar ile ortak sınır güvenliği meselelerini görüşmesi olmuştur. Görüşmenin ardından yapılan açıklamada; söz konusu ziyaretin, Libyalı tarafların dış müdahalelerden uzakta yeniden diyalog masasına oturması için Cezayir'in yürüttüğü yoğun çabalar ifade edilmiştir. Geçtiğimiz hafta Libya'nın doğusundaki gayrimeşru silahlı güçlerin lideri Halife Hafter yanlısı Tobruk Temsilciler Meclisi Başkanı Akile Salih de 13 Haziran'da Cezayir'e sürpriz bir ziyaret gerçekleştirmiş ve Tebbun ile görüşmüştü. Serrac'ın bu ziyareti bu açıdan önem taşımakta ve Cezayir'in arabuluculuk rolünü güçlendirmektedir.⁸⁶ Cezayir ordusu, Cezayir'in Türkiye ile yakınlaşmasından hoşnutsuzluk duymaktadır. Cumhurbaşkanı Tebbun'a baskı yapan ordu elitlerine karşın Tebbun'un Türkiye'nin Hafter'in saldırgan operasyonlarını önleyeceğine dair inancı tamdır. Bunun yanı sıra Türkiye ve Cezayir arasındaki ekonomik ilişkilerin zarar görmemesi adına Tebbun, ordu elitlerine karşın mücadele vermektedir.⁸⁷

• Tunus:

Koronavirüs pandemisinin etkileri Tunus'ta da görülmeye devam etmektedir. Geçtiğimiz haftalarda vaka sayısını sıfıra kadar indiren Tunus'ta yoğunluğu düşük vakalar görülmeye devam etmektedir. Bugüne kadar 1157 kişi enfekte olurken, 1030 kişi yeniden sağlığına kavuşmuş ve 50 kişi hayatını kaybetmiştir. Son bir haftada günlük yaklaşık 10 yeni vaka gözlemlenmektedir.⁸⁸ Cumhurbaşkanı Kays Said, Fransa Devlet Başkanı Emmanuel Macron'un daveti üzerine 22-23 Haziran tarihlerinde Fransa'ya bir ziyarette bulunacaktır. İki ülkenin durumunu ve işbirliklerini, Tunus'ta 2021'de yapılması planlanan Francophonie Zirvesinin hazırlıkları ile bölgesel ve uluslararası ortak ilgi alanlarını görüşmek üzere bir zirve toplantısı gerçekleşecektir.⁸⁹ Tunus Savunma Bakanı Imed Hazgui ve Cezayir'in Tunus Büyükelçisi Azzouz Baallal arasında gerçekleşen toplantıda Libya başta olmak üzere, bölgedeki güvenlik problemleri masaya yatırıldı. Baallal, ülkesinin Cezayir-Tunus ortak askeri konseyinin kurulması için hazır olduğunu belirtirken, bölgesel gerilimlere karşı ortak koordineli hareket edilmesinin ortak temenni olduğunu altı çizildi. Cuma günü Almanya'nın Tunus Büyükelçisi Andreas Reinicke ile görüşen Hazgui, Tunus'un Libya'da ateşkesi destekleyen her teklife açık olduğunu belirtti.⁹⁰ Geçtiğimiz hafta salı günü Tunus Milli Partisi'nin Riadh Ferhat başkanlığında kurulduğu açıklandı. Bu yeni partinin kurulmasıyla Tunus'ta toplam parti sayısı 222'ye yükselmiştir. 222 parti grubunun içerisinde yalnızca 9 partinin mecliste temsil hakkı bulunmaktadır. Geçtiğimiz hafta bu 9 partiden birisi olan Demokratik Parti'den istifa eden Mongi Rahoui ise bağımsız vekillere katıldı. Böylece 39 sandalye ile ikinci büyük parti olan Demokratik Blok'un sandalye sayısı 38'e düşerken, bağımsız vekillerin sayısı 12'den 13'e yükselmiştir.⁹¹

• Libya:

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, MİT Başkanı Hakan Fidan ile Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, başkent Trablus'ta Libya Başbakanı Serrac ile görüştü. Görüşmelerde, petrol ve altyapı yatırımları, Libya'nın güvenliği, Libya güvenlik güçlerinin eğitimi, deniz yetki alanları ve Libya'daki krizin çözülmesine yönelik çabalar gibi konuların ele alındığı bildirilmiştir.⁹² Serrac geçtiğimiz hafta bir İtalyan gazetesine verdiği demeçte, darbeci general Halife Hafter'in gaddarlığını haklı göstermek için yalanlar yaydığını söylemiş ve "Libyalılar ile uluslararası toplum, hükümetimizin (UMH) uluslararası müttefiklerimizle birlikte Libya'daki terör faaliyetlerine son vermek amacıyla yürüttüğü çabayı gayet iyi bilmektedir" yorumlarında bulunmuş ve Türkiye'ye teşekkürlerini sunmuştur.⁹³ Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu ile İtalyan Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio ile gerçekleştirdiği görüşmede İtalya'nın oynadığı kritik rolün önemine dikkat çekmiş ve samimi çabalarından dolayı teşekkürlerini sunmuştur. İrini Operasyonu hakkında görüşlerini bildiren Çavuşoğlu: "İrini operasyonu dengeli değil taraflıdır. Ulusal Mutabakat Hükümetinin talep ve endişelerini hiçbir şekilde karşılamamıştır. Suriye'den Libya'ya gelen savaş uçaklarıyla ilgili İrini'nin herhangi bir tespiti, açıklaması oldu mu ya da Abu Dabi'den gelen silahlarla ilgili bir tespiti olabildi mi? İrini'nin içinde olan Fransa'nın sürekli Hafter'e silah vermesiyle ilgili bir raporlaması var mı? Bunun içinde olan Fransa bizzat oraya silah götürüyor" ifadelerinde bulunmuştur.⁹⁴

• Mısır:

Mısır, Rönesans Barajı ile ilgili Etiyopya ve Sudan ile yapılan üçlü müzakerelerin Etiyopya'nın 'uzlaşmazlığı' nedeniyle çıkmaza girdiğini açıkladı. Mısır Su Kaynakları ve Sulama Bakanı Muhammed Abdel Ati Etiyopya'nın müzakerelerde teknik ve yasal konularda inatçı tutumları nedeniyle çok az ilerleme kaydettiğini ifade etti.⁹⁵ Bunun üzerine Mısır Rönesans Barajı meselesinin BMGK'da görüşülmesini talep etti. Söz konusu talep, üyelerinin uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden herhangi bir krize karşı BMGK'yı uyarmasına olanak veren Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'nin 35'inci maddesi uyarınca yapıldığı ifade edildi. ⁹⁶ Etiyopya Dışişleri Bakanı Gedu Andargachew, Mısır'ın müzakerelerde talep ettiği her şeyi almak istediğini ancak karşılığında hiçbir şey vermeye hazır olmadığını ve Mısır'ın sadece kendi çıkarları üzerinde durmasının görüşmeleri sekteye uğrattığını söyledi.⁹⁷ Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah el-Sisi, ülkenin batısında askeri bölgedeki Mısır Hava Kuvvetleri birliklerini ziyaret etti. Ziyaret sırasında ordu güçlerine hitap eden Sisi, "Sınırlarımız içinde veya gerekirse sınırlarımızın dışında herhangi bir görevi yerine getirmek için hazırlıklı olun." dedi.⁹⁸ Sisi, Türkiye'nin desteklediği Trablus merkezli UMH'ye bağlı güçlerin Sirte kentine saldırması durumunda Mısır'ın doğrudan çatışmaya girebileceğini söyleyerek, 'Sirte ve Cufra'nın kırmızı çizgileri' olduğu vurgusunda bulundu. Libya ordusu, Sisi'nin "Sirte ve Cufra kırmızı çizgimizdir" şeklindeki açıklamalarının, Libya'nın iç işlerine yapılmış apaçık bir müdahale ve savaş ilanı olduğunu duyurdu.⁹⁹

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli:

Meksika Cumhurbaşkanı Andres Manuel Lopez Obrador, Venezuela'dan talep gelmesi halinde, ülkesinin "insani" nedenlerle bu ülkeye benzin satabileceğini söyledi.¹⁰⁰

İran, Venezuela'ya ayda iki ila üç tanker gönderebileceğini söyledi. İran, Nisan ayından bu yana, Venezuela'ya toplam 1,5 milyon varillik toplamda beş benzin yüklü tanker gönderdi.¹⁰¹

Çin eyalet rafinerisi Sinopec Corp yaptığı açıklamada, güney kıyı kenti Zhanjiang'da yer alan rafinerisinde yeniden günde 200.000 varillik (bpd) üretime başladığını bildirdi. Yılda 800.000 ton etilen üretecek yeni kompleksin inşaatının birinci aşaması, 44 milyar yuan'a (6,22 milyar dolar) mal oldu.¹⁰²

Rusya Enerji bakanlığı ve Reuters tarafından üç ayda bir yayınlanan programa göre, Rusya'nın ham petrol ihracatı ve transit geçişi 2020 Temmuz-Eylül döneminde 62,8 milyon ton olması tahmin ediliyor. Reuters hesaplamalarına göre, günlük bazda ihracat 2020'nin üçüncü çeyreğinde Nisan-Haziran 2020'ye göre %3,8 oranında düşecektir.¹⁰³

• Türkiye:

Tüpraş, 25 Temmuz- 15 Ağustos tarihleri arasında teslim edilmek üzere 80.000 ton veya 140.000 ton ham petrol satın almak için bir ihaleye çıktı. Tüpraş, ihalenin Tütünciftlik, İzmit rafinerisine veya Aliağa, İzmir rafinerisine veya Botaş Ceyhan Terminaline maliyet ve navlun (CFR) bazında olduğunu belirtti. İhale de alım için belirlenen ham petrol türleri Basra Light (Irak), Mars (ABD), Al Jurf (Libya), Basra Heavy (Irak) veya Bouri (Libya) ham petrolleridir.¹⁰⁴

• Ortadoğu:

İtalya Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio Ankara'ya yaptığı ziyareti sırasında yaptığı açıklamada, Türkiye'nin istikrarlı barış için ve Libya'da sonuç verecek siyasi bir süreç elde etmek için İtalya ile birlikte çalışacağını ve NATO müttefiklerinin Doğu Akdeniz'de de iş birliği yapabileceğini belirtti. Türkiye'nin Libya'nın elektrik gibi enerji ihtiyaçlarını karşılamak için İtalya ile çalışmak istediğini söyledi. Yetkili, iki ülkenin Ankara'nın Yunanistan ve diğer bölgesel aktörlerle hidrokarbon kaynakları konusunda çeliştiği doğu Akdeniz'de de iş birliği yapabileceğini söyledi.¹⁰⁵

Irak, OPEC + kotalarına uyma çabasının bir parçası olarak BP'den ülkenin en büyük ham petrol sahası olan Rumaila'da üretimi %10 azaltmasını istedi. Basra'nın güney petrol merkezinin yakınında bulunan saha, günde yaklaşık 1,5 milyon varil üretiyor. Bloomberg tarafından derlenen verilere göre Irak, mayıs ayında 3,6 milyon varil kotasının üzerinde günde 600.000 varilden fazla üretim gerçekleştirmişti.¹⁰⁶

Umman, Ortadoğu'daki en büyük petrol depolama tesisi olmasını planladığı sekiz petrol depolama tankı inşa etmektedir ve toplam 25 milyon varil kapasiteye sahip olacaktır. Tankların petrol üreticilerine ve alıcılara depolama için veya Hürmüz Boğazı'ndan petrolünü taşımaktan kaçınmak isteyenler için nihai tüketicilere giden yol boyunca geçici bir durak olarak kullanılabilir. Projenin üstlenici firmasına göre, Umman Tank Terminali A.Ş.'nin nihai planı, 200 milyon varil ham depolama kapasitesine sahip olmaktadır.¹⁰⁷

Orta Doğu'da yakıt depolama merkezi olan BAE'deki Fujairah'da gemi yakıt ikmali faaliyetleri ve yakıt ikmali hacimleri mayıs ayında ortalama 700.000-800.000 tonluk hacimden 200.000-300.000 tona düşmüştü.¹⁰⁸

Saudi ARAMCO, Asya'daki en az dört alıcıya tedarik edeceği Temmuz yükleme ham petrolünün hacmini azalttı. Kesintiler esas olarak orta ve ağır petrol türleri içindir.¹⁰⁹

Saudi ARAMCO, Suudi Arabistan devlet yatırımından petrokimya devi Sabic'in yüzde 70 hissesini 69 milyar dolar karşılığında satın aldı. Sabic ile Suudi Arabistan dünyanın en büyük petrokimya devlerinden biri konumunda. Toplam 90 milyon ton üretim hacmine sahip bir petrokimya kuruluşu yaratacak olan anlaşma Sabic'i hisse başına 123,39 riyale, mevcut hisse fiyatına göre %27,5 prim değerine sahiptir.¹¹⁰

Ortadoğu da Nafta ihracatı geçici olarak 52.500 MT düşüşle 667.500 MT'de gerçekleşti. Toplam ihracat, Kuveyt, BAE, Katar ve Bahreyn'den yapılan düşük ihracat nedeniyle düştü, ancak Suudi Arabistan'dan yapılan ihracat geçen hafta sert bir artış gösterdiğinden gözlenen bu düşüş sınırlı kaldı.¹¹¹

Irak Elektrik Bakanı, Irak'taki elektrik sektörünü desteklemek için ortak işbirliği beklentilerini görüşmek üzere İran'ın Twanir şirketi delegasyonu ile görüştü. Ele alınan konuların en önemlisi İran ve Irak arasındaki yeniden yapılanma ve ikili ekonomik ve ticari ortaklık için Irak'a yatırım yapmak isteyen şirketler ile eşzamanlı katılımın sağlanması olarak belirlendi.¹¹²

Genel Enerji Mayıs 2020'de IKBY'den petrol satışları için ödeme alındığını açıkladı. Taq Taq sahası iş ortaklarına 3,4 milyon dolar brüt ödeme yapıldı ve Genel'in net payı 1,9 milyon dolar oldu. Tawke sahası ortakları 26,8 milyon dolar brüt ödeme aldı ve Genel'in net payı 6,6 milyon dolar oldu.¹¹³

Irak, mayıs ayında petrol üretim kotasına tam olarak uymayı ve gelecek aylarda günde 570.000 varil fazla üretimi telafi etme sözü verdi.¹¹⁴

Kazakistan'ın OPEC + petrol üretimini kesme anlaşması mayıs ayında %71 idi ve ülke Ağustos ve Eylül aylarında kesintileri telafi edecek.¹¹⁵

Hırvatistan'ın Krk sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) terminalinin önümüzdeki üç yıl için kalan tüm serbest kapasitesini, PowerGlobe Qatar LLC ile 15 yıllık bir anlaşma kapsamında rezerve etti. LNG terminali Hırvatistan'ın Adriyatik Krk adasında yapım aşamasında olan terminal 2021'den itibaren yılda 2,6 milyar metreküp doğal gaz depolama kapasitesine sahip olması beklenmektedir.¹¹⁶

Türkiye'nin en büyük inşaat ve enerji şirketleri arasında yer alan ENKA ve Çalık Holding, Libya'da şu anda yapım aşamasında olan ve bölgeye elektrik sağlamak için bekliyor. Libya'nın en büyük tesislerinden biri olan 550 megawatt (MW) el-Khums Basit Çevrim Elektrik Santrali Çalık Enerji tarafından inşa edilirken, ENKA 640 MW kapasiteli bir Ubari Gaz Türbini Elektrik Santralini kurdu.¹¹⁷

KAYNAKÇA

- ¹ <https://www.turkishjournal.com/2020/06/18/abdnin-suriye-yonetimine-yaptirim-kararlari-yururluge-girdi/>
- ² http://www.xinhuanet.com/english/2020-06/17/c_139144460.htm
- ³ <https://www.mbs.news/en/2020/06/james-jeffrey-united-arab-emirates-may-face-sanctions-if-efforts-to-normalize-with-damascus.html>
- ⁴ <https://www.aa.com.tr/en/politics/lavrov-russia-turkey-iran-to-hold-summit-on-syria/1879016>
- ⁵ <https://english.aawsat.com/home/article/2341501/un-mulls-reopen-iraq-crossing-assist-syria>
- ⁶ <https://www.france24.com/en/20200617-french-court-sentences-uncle-of-syria-s-assad-to-four-years-for-graft>
- ⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimi-suriye-lirasini-devalue-etti/1880290>
- ⁸ <https://en.farsnews.ir/newstext.aspx?nn=13990329000147>
- ⁹ <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/06/syria-kurdish-groups-unity-turkey-erdogan-kobane-trump.html>
- ¹⁰ https://www.syriahr.com/en/170225/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=the-kinetic-hellfire-missile-strikes-again-in-syria
- ¹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkkli-teroristlerin-afrine-sizma-girisiminde-8-smo-askeri-sehit-oldu/1882851>
- ¹² <https://www.aa.com.tr/en/turkey/7-ypg-pkk-terrorists-accused-of-11-bombings-held-in-afrin/1878906>
- ¹³ <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/200620201>
- ¹⁴ <https://www.kurdistan24.net/en/news/9ef08a14-e5a8-4702-a32b-ce4f2bbbe6f9>
- ¹⁵ <https://turkish.aawsat.com/home/article/2339296/irakta-milletvekili-korona-karantinas%C4%B1ndan-ka%C3%A7t%C4%B1>
- ¹⁶ <https://www.ensonhaber.com/en/world/iraqs-transport-minister-tests-positive-for-coronavirus>

- 17 <https://www.kurdistan24.net/en/news/559bb4f3-1444-413f-96a6-af66261ad6f3>
- 18 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bagdatta-yesil-bolgeye-fuzeli-saldiri-/1881165>
- 19 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/23d544b6-0322-4517-a9b4-68e2d3134f4b>
- 20 <https://www.middleeastmonitor.com/20200621-iraq-daesh-attack-kills-2-hashd-al-shabi-fighters/>
- 21 <https://www.kurdistan24.net/en/news/dc44a926-6f85-43e9-b398-ef39981fbfb9>
- 22 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/be7c46ee-6719-48f4-a79a-30b3fdee5daf>
- 23 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyenin-bagdat-buyukelcisi-yildizdan-iraktaki-pkk-mevcudiyetine-son-verilmesi-cagrisi-/1878961>
- 24 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-iranin-bagdat-buyukelcisine-nota-verdi/1881597>
- 25 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/6a3d22ca-0ca1-47e4-b846-d816fcf3806c>
- 26 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/210620201>
- 27 <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/202006211042294260-irakli-futbol-efsanesi-ahmed-radhi-koronavirus-nedeniyle-hayatini-kaybetti/>
- 28 <https://twitter.com/BarhamSalih/status/1274621131694182400>
- 29 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/pkkdan-irak-turkmen-cephesine-tehdit/1878932>
- 30 <https://twitter.com/Ersatsalihi/status/1272921891326607363?s=20>
- 31 <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/06/20/teror-orgutu-pkk-kerkukte-pacavrasini-asti-ve-turkmen-mezarligina-saldirdi>
- 32 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=4070517222990955&id=167189209990462
- 33 <https://www.facebook.com/muna.kahveci/posts/2919964821462898>
- 34 <https://baghdadtoday.news/ar/news/122728/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%B3-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A-%D9%81%D9%8A-%D9%83%D8%B1%D9%83%D9%88%D9%83-%D9%8A>
- 35 https://www.facebook.com/watchparty/590424498540330/?entry_source=PAGE_TIMELINE#_=_

- 36 <https://www.shafaaq.com/ar/%D9%83%D9%88%D8%B1%D8%AF%D8%B3%D9%80%D9%80%D8%AA%D8%A7%D9%86%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D9%85%D8%B3%D8%A7%D8%B9-%D9%84%D8%A5%D9%8A%D9%82%D8%A7%D9%81-%D8%B9%D9%85%D9%84%D9%8A%D8%A9-%D8%AA%D8%B9%D8%B1%D9%8A%D8%A8-%D8%AC%D8%AF%D9%8A%D8%AF%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D9%83%D8%B1%D9%83%D9%88%D9%83/>
- 37 http://www.basnews.com/en/babat/613142#.XvChcx_kGUY.twitter
- 38 <https://www.tbajansi.com/irak-kahramanlari-operasyonunun-ucuncu-asamasina-gecildi/>
- 39 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/17476-kerkuk-te-6-deas-mensubu-yakalandi.html>
- 40 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/17497-kerkuk-te-son-24-saatte-49-kiside-daha-koronavirus-vakasi-tespit-edildi.html>
- 41 <https://www.tbajansi.com/kerkuk-polis-muduru-ali-kemal-koronaviruse-yakalandi/>
- 42 <https://www.reuters.com/article/us-trade-wto-saudi-qatar/wto-tells-saudi-to-obey-global-rules-in-qatar-broadcast-dispute-idUSKBN23N2A1>
- 43 <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/suudi-arabistanda-ozel-sektore-yaklasik-1-milyar-dolarlik-kovid-19-destegi-6236754>
- 44 <https://www.enerjigunlugu.net/aramco-sabic-hisse-satin-alimini-tamamladi-37844h.htm>
- 45 <https://www.ihha.com.tr/haber-bu-sene-hac-iptal-edilebilir-850637/>
- 46 https://www.ntv.com.tr/dunya/bm-suudi-arabistani-utanc-listesinden-cikardi-yemende-cocuk-olumleri,UN8wEO_LjkK1ATD-GD5s0Q
- 47 <https://www.sabah.com.tr/dunya/2020/06/20/son-dakika-israil-acik-acik-itiraf-etti-25-yildir-bizimle-calisiyor>
- 48 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdnin-suriye-ozel-temsilcisi-jeffreyden-baeye-suriye-konusunda-yaptirim-uyarisi/1883393>
- 49 <https://www.trtspor.com.tr/haber/futbol/dunyadan-futbol/education-city-2022ye-hazir-210763.html>
- 50 <https://www.aa.com.tr/tr/dunyadan-spor/katar-emiri-al-sani-dunya-kupasini-izlemeye-gelecek-ziyaretcilerimizi-sabirsizlikle-bekliyoruz/1878264>

- ⁵¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingiliz-the-telegraph-katar-hayir-kurumu-ile-ilgili-makalelerden-dolayi-ozur-diledi/1881053>
- ⁵² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afganistanda-barisa-giden-yolun-sonuna-yaklasiliyor/1881216>
- ⁵³ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2900422&Language=en>
- ⁵⁴ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2900866&Language=en>
- ⁵⁵ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2900522&Language=en>
- ⁵⁶ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2900589&Language=en>
- ⁵⁷ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2900545&Language=en>
- ⁵⁸ <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/invitation-of-tunisias-ghannouchi-provokes-ire-in-kuwait-over-1990-invasion-support-1.1592654066818>
- ⁵⁹ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2900479&Language=en>
- ⁶⁰ <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/covid-19-kuwait-lays-off-33-of-expats-at-housing-agency-1.72089688>
- ⁶¹ <https://gulfnews.com/world/gulf/oman/covid-19-oman-tally-climbs-to-28566-with-896-fresh-cases-1.1592645767017>
- ⁶² <https://timesofoman.com/article/3016062/oman/government/expats-can-change-jobs-after-contract-expiry>
- ⁶³ <https://timesofoman.com/article/3016037/oman/government/over-40000-work-permit-renewal-requests-made-in-oman-in-may>
- ⁶⁴ <https://www.gulf-times.com/story/665994/Oman-steps-up-plan-for-Middle-East-s-biggest-oil-tank-farm>
- ⁶⁵ <https://www.bna.bh/en/BahrainbacksUNHighCommissionersinitiative.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2bDmtMx9AW46BJvo88pAC3fDA%3d>
- ⁶⁶ <https://www.bna.bh/en/ForeignMinisterreceivescallfromUNofficial.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2bDsOJdHVnUPaSFzRax%2baxicg%3d>
- ⁶⁷ <https://www.bna.bh/en/BahrainexpressessupporttoSaudiArabia.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2bDtmz85E%2b07ewVqcwCe8e%2fys%3d>

- ⁶⁸ <https://www.bna.bh/en/BahrainstronglycondemnsTurkishIranianmilitaryattacksonnorthernIraq.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDrGXpNwFSbqX0d0FLozy0fY%3d>
- ⁶⁹ <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>
- ⁷⁰ <http://www.gdnonline.com/Details/825796>
- ⁷¹ <http://www.gdnonline.com/Details/825808>
- ⁷² <https://www.middleeastmonitor.com/20200620-yemen-official-condemns-saudi-arabia-position-in-socotra/>
- ⁷³ <https://www.middleeastmonitor.com/20200621-uae-backed-militias-stage-coup-in-yemens-socotra/>
- ⁷⁴ <https://www.middleeastmonitor.com/20200614-separatists-in-south-yemen-seize-convoy-with-billions-of-riyals-for-central-bank/>
- ⁷⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemende-koalisyon-gucleri-husilere-ait-silah-depolarini-vurdu/1879495>
- ⁷⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemendeki-bm-insani-isler-koordinasyon-ofisi-sadadaki-saldirilar-korkunc-ve-haksiz-/1879531>
- ⁷⁷ <https://www.middleeastmonitor.com/20200617-un-calls-on-houthis-to-drop-death-sentences-against-journalists/>
- ⁷⁸ <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>
- ⁷⁹ <https://www.moroccoworldnews.com/2020/06/306532/morocco-registers-138-covid-19-cases-61-recoveries-1-death-in-24-hours/>
- ⁸⁰ <https://www.moroccoworldnews.com/2020/06/306172/algerian-president-wishes-his-dear-brother-king-mohammed-vi-speedy-recovery/>
- ⁸¹ <https://www.moroccoworldnews.com/2020/06/306366/mohamed-bin-zayed-phones-king-mohammed-vi-to-wish-a-speedy-recovery/>
- ⁸² <https://www.mapnews.ma/en/actualites/politics/morocco-undertakes-soon-possible-action-african-solidarity-and-south-south>
- ⁸³ <https://www.middleeastmonitor.com/20200618-world-bank-lends-morocco-48m-to-confront-covid-19/>
- ⁸⁴ <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/algeria/>

- ⁸⁵ <https://middle-east-online.com/en/algeria-intensifies-crackdown-hirak-activists>
- ⁸⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-serrac-liderligindeki-heyet-cezayir-cumhurbaskani-tebbunla-gorustu/1884385>
- ⁸⁷ <https://mondafrique.com/laxe-tebboune-erdogan-conteste-par-larmee-algerienne/>
- ⁸⁸ <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/tunisia/>
- ⁸⁹ <https://arabi.com/story/1279762/سعيد-يزور-فرنسا-أزمة-ليبيا-على-رأس-مباحثاته-مع-ماكرون>
- ⁹⁰ <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/12797658—tunisia-backs-all>
- ⁹¹ <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/12785551-new-composition-of>
- ⁹² <https://www.ntv.com.tr/dunya/turk-heyetinden-libyaya-kritik-ziyaret,nSZDx4SgEk2ZzaZLyBinyg>
- ⁹³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-serrac-turkiyeye-minnet-uyuyoruz/1882919>
- ⁹⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/libya/disisleri-bakani-cavusoglu-italya-ile-libyada-kalici-baris-icin-calismaya-devam-edecegiz/1882955>
- ⁹⁵ <https://www.middleeastmonitor.com/20200619-egypt-declares-end-of-renaissance-dam-negotiations-due-to-ethiopias-stubbornness/>
- ⁹⁶ <https://www.nbcnews.com/news/world/egypt-calls-u-n-intervention-after-talks-stall-ethiopia-s-n1231633>
- ⁹⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/etiopya-misiri-baraj-muzakerelerini-tikamakla-sucladi/1879357>
- ⁹⁸ <https://www.egyptindependent.com/sisi-tells-egypts-air-force-to-prepare-for-missions-outside-borders-if-necessary/>
- ⁹⁹ <https://www.cnnturk.com/dunya/sisinin-aciklamalarina-libyadan-jet-yanit-savas-ilanidir>
- ¹⁰⁰ <https://www.reuters.com/article/us-mexico-gasoline-venezuela/mexican-president-says-he-would-sell-gasoline-to-venezuela-if-asked-idUSKBN23M1ZD>
- ¹⁰¹ <https://www.marinelink.com/news/iran-plans-continue-shipping-gasoline-479355?cid=4>

- 102 [https://www.reuters.com/article/china-sinopec-refinery/chinas-sinopec-says-starting-up-new-200000-bpd-zhanjiang-refinery-idUSL4N2DT2RF#:~:text=China's%20Sinopec%20says%20starting%20up%20new%20200%2C000%2Dbpd%20Zhanjiang%20refinery,-1%20Min%20Read&text=BEIJING%2FSINGAPORE%2C%20June%2016%20\(southern%20coastal%20city%20of%20Zhanjiang.](https://www.reuters.com/article/china-sinopec-refinery/chinas-sinopec-says-starting-up-new-200000-bpd-zhanjiang-refinery-idUSL4N2DT2RF#:~:text=China's%20Sinopec%20says%20starting%20up%20new%20200%2C000%2Dbpd%20Zhanjiang%20refinery,-1%20Min%20Read&text=BEIJING%2FSINGAPORE%2C%20June%2016%20(southern%20coastal%20city%20of%20Zhanjiang.)
- 103 <https://in.reuters.com/article/russia-oil-exports/russias-crude-oil-export-and-transit-to-fall-3-8-in-third-quarter-schedule-shows-idINKBN23M1VX>
- 104 <https://www.reuters.com/companies/TUPRS.IS>
- 105 <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-turkey-italy/turkey-will-work-with-italy-for-stable-peace-in-libya-foreign-minister-idUSKBN23Q29B>
- 106 <https://finance.yahoo.com/news/iraq-asked-bp-cut-flow-083848640.html>
- 107 <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/Oman-Is-Building-The-Largest-Oil-Storage-Facility-In-The-Middle-East.html>
- 108 <https://www.reuters.com/article/emirates-bunker/marine-refuelling-at-uaes-fujairah-plummets-in-may-as-demand-shrinks-idUSL4N2DV28N>
- 109 <https://www.reuters.com/article/us-saudi-oil-asia/saudi-aramco-cuts-july-crude-supplies-to-at-least-four-buyers-in-asia-sources-idUSKBN23M0FZ>
- 110 <https://www.cityam.com/saudi-aramco-completes-69bn-deal-for-petrochemicals-giant-sabic/>
- 111 <https://www.refinitiv.com/en/risk-and-compliance/resources/mena-financial-crime-report>
- 112 <https://atalayar.com/en/content/iran-supply-electricity-iraq-until-2021>
- 113 <https://www.investigate.co.uk/genel-energy-plc—genl-/eqs/receipt-of-payments-for-kri-oil-sales/20200619070018ETNCV/>
- 114 <https://www.reuters.com/article/oil-opec-iraq-idAFS8N28P01U>
- 115 [https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-kazakhstan/kazakhstan-to-compensate-for-weak-compliance-with-opec-deal-idUSKBN23P34A#:~:text=Kazakhstan%20to%20compensate%20for%20weak%20compliance%20with%20OPEC%2B%20deal,-1%20Min%20Read&text=NUR%2DSULTAN%20\(Reuters\)%20%2D,energy%20ministry%20said%20on%20Tuesday.](https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-kazakhstan/kazakhstan-to-compensate-for-weak-compliance-with-opec-deal-idUSKBN23P34A#:~:text=Kazakhstan%20to%20compensate%20for%20weak%20compliance%20with%20OPEC%2B%20deal,-1%20Min%20Read&text=NUR%2DSULTAN%20(Reuters)%20%2D,energy%20ministry%20said%20on%20Tuesday.)
- 116 <https://seenews.com/news/powerglobe-qatar-books-all-free-capacities-at-croatias-krklng-terminal-for-next-3-years-702733>
- 117 <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkish-built-power-plants-in-libya-to-provide-much-needed-electricity>